

diis constituti ex facultate ipsis tributa a mox laudato Summo pontifice in litteris expeditis die 26 Januarii 1753.

(33. Quis teneatur præstare Calices, tum alia ornamenta Ecclesiæ Parochiali, deficientibus vel non sufficientibus redditibus Fabricæ; vide apud Rousseaud de la Combe in sua Jurisprudencia Canonica, verb. *Calix*.

ADDITIONES CASINENSES

(34. Calix, vas sacrum, in quo Christi Sanguis consecratur atque offertur; a voce græca κάλυξ dictus, de quo Cassiodorus hæc habet: *Calix a calida dictus est potione, quoniam sicut ille cor hominis exhilarat bibitus, ita hic sanctas animas perpetuo jucundat hauritus*.

(35. Calicem Patres Concil. Tribur. cap.

SUMMARIUM.

1. Calvarius unde nomen traxerit, et an ibi Adam

(1. Calvarium, seu Golgotha cranium significare, fert communis opinio; indeque exiguo illi monti nomen fuisse inditum, ex quo eo in loco Adamum fuisse sepultum, percrebuerit opinio, ut tradit S. Hieronymus in cap. 5 ad *Ephesios*, quamvis de veritate circa id satis dubitet, ibi: *Hæc, inquit, vera sint, nec ne, lectoris arbitrio derelinquo. Certe tunc in populo dicta placuerunt, et quodam plausu ac tripudio sunt excepta. Idemque S. Doctor de hoc etiam dubitat loquens de hac re in c. 27 Matth. At vero ipsemet, epistola 46, alias 17, Paulæ et Eustochii ad Marcellam ab eo scripta, vel dictata, eam sententiam sequitur, quam aliis in locis non probaverat, ibi: In hac urbe (Hierusalem), imo in hoc tunc loco et habitasset dicitur, et mortuus esse Adam. Unde et locus, in quo crucifixus est Dominus noster, Calvaria appellatur, scilicet, quod ibi sit antiqui hominis calvaria condita, ut secundus Adam, id est Sanguis Christi de Cruce stillans, primi Adam et jacentis protoplasti peccata dilueret. Et huic opinioni favent Tertullianus, Origenes, Epiphanius, Chrysostomus, Augustinus,*

SUMMARIUM.

ARTICULUS I. — Quid et quotuplex sit Cambium, et an sit licitum.

1. Cambium unde veniat, et quid significet. — 2. Cambium quid sit. — 3. Cambium quomodo differat a simplici permutatione, et ab emptione, et venditione. — 4. Cambium quomodo differat a Mutuo. —

(4) Non erat cur Auctor dubitaret an carmina illa ex lib. II adversus Marcionem, cap. 4 Tertulliani fuerint: nemo hodie paulo eruditior est, qui libros illos saltem post Hieronymi obitum divulgatos fuisse non sentiat. Cæterum alii plures pro sententia, qua in monte Calvarie Adam sepultus fuit, laudari possent. Vide Michaellem Glycam Annal., pag. 120, et Fabricium in Codice pseudepigrapho Vet. Test., p. 60, et I. II, p. 37. (EDIT. BARBIELL.)

18 Vasculum; Vas mysticum Synesius Constit. 2; Poculum Clem., l. 8 Constit. c. 15; Poculum Sanctum Gregor. Nazianz. Orat. 25 appellat.

(36. Plura Calicum genera erant, sc. qui *Baptismi Calices* dicebantur, quibus sacro Baptismate abluti, post acceptam Eucharistiam sub specie panis, Sanguinem bibebant sub specie vini. *Ministrales* etiam erant Calices, qui communicandis sub specie vini Fidelibus adhibebantur; hujusmodi Calices eo nomine appellatos esse ait Georgius Cassander Liturg. cap. 31, quia non ad offerendum, sed ad ministrandum populo Christi sanguinem deservebant: Benedict. XIV, De sacros. Missæ Sacrif., lib. I, cap. 4, n. 9. Horum Calicum plures vel pauciores pro numero fidelium communicantium apponebantur qui grandiores et capaciosiores erant.

CALVARIUS.

sepultus fuerit. — 2. Nonnulli auctores quod ibi Adam sepultus fuerit negant.

et Baronius ad ann. Christi 34, num. 112, expresse tenet locum illum ideo Calvarium appellatum, quod Adam ibi sepultus fuerit. Cui opinioni ac traditioni pia etiam innititur illa pictorum praxis, ut ad pedem, id est inferiorem Crucis partem, hominis calvariam depingant. Videatur Lambertinus Benedictus XIV, de Festis D. N. J. C., num. 271, et Ajala, Pictor Christianus Eruditus, lib. IV, c. 18, n. 16, ubi ad rem subjungit: Ita enim (si tamen ejus sunt [1]) diserte docent illa Tertulliani carmina, quæ sic habent:

Hic hominum primum suscepimus esse sepultum. Hic patitur Christus, pio Sanguine terra madescit Pulvis Adæ ut possit veteris cum Sanguine Christi Commixtus stillantis aquæ virtute lavari.

(2. Non desunt tamen qui aliter sentiant, ut referunt idem Ajala, et Cardin. Lambertin.; Benedictus XIV, loco cit.; et Calmet, in Dictionario, verb. *Adam*, tradit et verb. *Calvaria*; in quo verb. *Adam* tradit ipse Calmet, quod in Calvario Sacellum visitur Adamo sacrum; (2) vide verb. *Mundus*, a n. 13 et n. 55.

CAMBIUM.

5. Cambium quomodo differat a Deposito. — 6. Quis dicatur *Campsor*, et quis *Campsarius*. — 7. Cambium est duplex, Reale, et Siccum. — 8. Cambium Reale quale sit. — 9. Cambium Reale est adhuc duplex, scilicet Cambium reale minutum, seu manuale, et Cambium reale locale, seu per litteras. — 10. Cambium minutum, seu manuale, quale sit. — 11. Quare dicatur Cambium mi-

(2) Nec sane quidquam est, quod justam pro veterum illa sententia conjecturam præbeat, ut post Whithum in Exam. variant. Lection. Milii, pag. 35, monet vir doctissimus nuper Florentiæ defunctus Alphonsus Nicolai, t. III Lezioni della Genesi, lez. 51, p. 98. Exstat hac de re Samuelis Andree dissertatio de Adami Sepulcro, Marpurzi edita 1679. (EDIT. BARBIELL.)

nutum. — 12. Cambium minutum est licitum cum moderato lucro secundum consuetudinem regionis pluribus de causis, quæ assignantur. — 13. Cambium locale, seu per litteras quale sit. — 14. Quare dicatur Cambium locale, seu per litteras est licitum cum moderato lucro, secundum consuetudinem, majorem, vel minorem distantiam locorum, pluribus etiam de causis quæ assignantur. — 16. Cambium siccum quale sit. — 17. Quare dicatur Cambium siccum. — 18. Cambium siccum non est licitum, sed damnatum. — 19. Cambiorum usus, seu negotiatio ex duplici fine lucrandi videtur inducta, scilicet vel ex tali fine ob publicum Reipublicæ bonum, vel ex ipso ob privatam Campsorum utilitatem. — 20. Et ex utroque fine est licita Cambiorum negotiatio; ad n. 21. — 22. Dummodo serventur conditiones præscriptæ a S. Pio V, Constit. incip. *In eam pro nostro*, quæ hic assignantur. — 23. Cambiorum negotiatio potest etiam licite exerceri a qualibet persona privata non destinata a Republica ad cambiandum, et aliquod lucrum, seu utilitatem recipere ex Cambiis, quæ ex proprio arbitrio, et libertate exercet. — 24. Imo etiam si Personæ privatæ, per decretum Principis, seu Reipublicæ prohibeantur negotiationem Cambiorum exercere, nihilominus non obstante hujusmodi prohibitione, contractus suorum Cambiorum subsistunt, et alias, servata justitia pretii, nulla restituendi obligatio sequitur. — 25. Nec tales privatæ Personæ cambiantes contra prohibitionem Principis peccant mortaliter, nisi sua Cambia cedant in grave detrimentum Reipublicæ. — 26. Quando Cambium simul et semel æque prodest tam Campsario quam Campsori, seu uterque Cambientium reportat ex Cambio æquale commodum, is, qui prevenitur ab altero, potest ab illo lucrum Cambii recipere. — 27. Famulus, qui pecunias aureas accipit a Domino, ut ipsas deferat pro solutione ad creditorem ejusdem Domini, illasque commutat cum argenteis, acquisito in illa commutatione, seu Cambio aliquo lucro; si cum pecuniis illis argenteis satisfacit in integrum creditori intra debitum tempus; nec graviter peccat, nec ad ullam restitutionem, vel Domino, vel ejus creditori faciendam obligatur, suppositis tribus, quæ assignantur; ad num. 29. — 30. Si autem Dominus expresse mandet famulo, ut pecunias in eadem illa specie auri deferat, et solvat creditoribus, tunc famulus contra expressam voluntatem Domini, et præsumptam voluntatem creditorum, commutando in argenteam, vel æream, graviter peccat, et tenetur ad restitutionem omnis damni creditoribus inde secuti. — 31. Si vero nullum inde damnum sequatur, adhuc quidem erit injuria, cum esset et contra Domini, et contra creditorum voluntatem, sed nulla erit obligatio restituendi. — 32. Cambium cum Recambio, seu cum recurso, ab unis vocatum *Vesuntinum*, et ab aliis *Placentinum*, licet a variis velut licitum speculative defendatur, tamen pro praxi est absolute rejiciendum velut purum Mutuum, et palliata Usura; adeoque Cambium siccum duplicatum. — 33. Cambium Francofurtense, seu Cambium ad nundinas, fieri potest licite ratione majoris lucri cessantis, quo diutius nundinæ distant, et pecuniæ solutio differitur, præsertim apud Mercatores. — 34. Et dato quod in hoc Cambio interdum non adsit ratio majoris lucri cessantis, adhuc ex ratione et natura contractus defenditur, et excusatur a plurimis, etiam per hoc quod tempore propinquo nundinis sit copia pecuniarum, adeoque multi-

ARTICULUS I.

Quid et quotuplex sit Cambium, et an sit licitum.

(1. Cambium venit a verbo *Cambire*, quod apud omnes idem significat ac permutare:

tudo Campsorum faciat Cambium vilius; et contra tempore remotiore. — 55. Cambium obliquum tres sub se occultat contractus; quinam ipsi sint. — 56. Quid sentiendum de eo in foro interno et externo. — 57-58. De creatione Cambii obliqui. — 44, 45. Si creditum, ex quo creatum est Cambium obliquum in totum haud subsistat, vitiatur Cambium quoad excessum tantum. — 46, 47. An validum sit Cambium obliquum ex credito creatum, si creditor seiverit nullas apud debitorem esse pecunias numeratas. — 48-50. Quid si debitor in creatione Cambii fassus fuerit se non esse solvendo. — 51-53. An sustineatur Cambium obliquum ex credito creatum, si præservata fuit anterioritas et potioritas ipsius crediti. — 54-56. Fructus Cambii obliqui tametsi valide creati an et quando debeantur. — 57. An cessent fructus Cambii obliqui per decoctionem debitoris, qui onus cambiandi assumpsit. *Remissive*. — 58. Quid si alter cum debitore in solidum se obligaverit. *Remissive*. — 59. An cessent fructus Cambii obliqui elapso tempore præfinito. — 60. De Cambio vero obliquo ad biennium contracto, et deinde ad beneplacitum partium, an, et quando prorogatum censi debeat. *Remissive*. — 61. Fructus Cambii obliqui an conveniri a principio possint in certa quantitate. — 62. An in Cambio obliquo dari possit fidejussor, vel recipi pignus. — 63. Quoad alia. *Remissive*.

ARTICULUS II. — De Cambii origine, progressu, abusu, et reductione.

1, 2. Antiquitas Cambii, et vetus cambiandi modus. — 3. Cambii divisio in *manuale* et *trajectitium*. — 4. Explicatio Cambii *Manualis*. — 5. Genus negotiationis cognitum Romanis. — 6-8. Nomina diversa, quibus appellabantur Cambiorum negotiatores. — 9-11. Incerta Cambii *Trajectitii* origo. Verosimile est a Græcis, et Romanis inventum, a Longobardis vero in præsentem formam redactum. — 12-14. Abusus Cambii. — 15. Pontificie Constitutiones ad tollendos Cambii abusus. — 16. Necessarius ad Cambii validitatem intervenit pecuniæ. — 17. Cum causa finalis ejusdem sit pecuniarum transmissio per Nundinas. — 18. Quæ ideo probanda est. — 19. Et non probata transmissione Cambia remanent sicca. — 20-23. Laxior opinio in foro admitta, quæ vero non ubique recepta fuit. — 24. Interdicta in exteris regionibus et hæc Cambia. — 25, 26. Alii Cambii abusus. — 27. Usuræ usurarum percipi nequeunt. — 28, 29. Neque in novam sortem converti. — 30-33. Leges a foro inventæ pro validitate Cambii obliqui. — 34. Quibus non concurrentibus corrui, licet esset camerali obligatione munitum. — 35. Declaratio præteritæ addit ad I Art., ubi firmatur Cambium creari posse etiam fructibus decurrendis. — 36-39. Confutatio hujus doctrinæ. — 40-42. Conciliatio utriusque opinionis. — 43. Plus solvit qui anticipatæ solvit. — 44. Qui sentit commodum incommodum sentire debet. — 45. Percipiens anticipatæ decurrendos fructus duplicatas, vel etiam triplicatas, ab eadem sorte percipit usuras. — 46. Qui contrahere possunt, possunt Cambia creare. — 47. Minores et Mulieres læsæ in integrum restituuntur. — 48. Sciente patre filiusfamilias valide in Cambio obligatur. — 49. Clericis interdicta sunt Cambia activa. — 50. Et lucrum ab eorum Cambiis perceptum acquiritur R. C. A. — 51-54. Circa cambia passiva non conveniunt DD. sed probabilius est posse a Clericis creari, et de ratione.

unde Cambium idem est, ac permutatio, et quantum ad præsens spectat, sumitur pro sola permutatione pecuniæ. (2. Et sic communiter definitur, quod *Cambium sit pecuniæ pro pecunia permutatio*. Dicitur *permutatio*, quæ particula stat loco generis, et per ip-

tam Constitutionem S. Pii V. de Cambiis editam quinto Kalendas Februarii 1571. (22. Dummodo serventur conditiones in eadem Constitutione præscriptæ, quæ præcipue sunt quatuor. 1 Quod Campsor non paciscatur de aliquo lucro ratione solutionis dilatæ ultra terminum. 2 Quod non paciscatur de certo interesse, sive a principio celebrationis Cambii, sive ex post. 3 Quod Cambia realia aliter non fiant nisi ad proximas nundinas. 4 Quod in terminis solutionis constituendis habeatur ratio longinquitatis, et vicinitatis locorum, ad quæ solutio destinatur.

(23. Cambiorum negotiatio potest etiam licite exerceri a qualibet Persona privata non destinata a Republica ad cambiendum, et aliquod lucrum seu utilitatem recipere ex Cambiis, quæ ex proprio arbitrio, et libertate exercet; Navarrus, c. 17, n. 288; Lessius, lib. II de Justitia, c. 23, dubit. 2, n. 9, et alii communiter. Permissio enim, seu deputatio Principis ad aliquod munus non potest reddere illud munus licitum, si ex se illicitum est, adeoque si licita sunt Cambia exercita a deputatis a Principe, vel Republica, erunt etiam licita Cambia exercita a qualibet Persona privata non destinata a Republica.

(24. Imo etiamsi Personæ privatæ per decretum Principis, seu Reipublicæ prohibeantur negotiationem Cambiorum exercere, nihilominus non obstante hujusmodi prohibitione contractus suorum Cambiorum subsistunt, et alias servata justitia pretii, nulla restituendi obligatio sequitur, cum nullum damnum inferri supponatur. Sic contra Sotum, Molina, disp. 399 et 405; Lessius, c. 23, dubit. 2, num. 17; Layman, lib. III, cap. 19, num. 4; Lugo, disp. 28, sect. 4; Rossignol, de Cambiis contract. 3, punct. 3, num. 7; Sporer, t. II, tract. 6, sect. 2, de Cambiis, num. 44. (25. Nec tales privatæ Personæ cambiantes contra prohibitiones Principis peccant mortaliter, nisi sua Cambia cedant in grave detrimentum Reipublicæ, ut puta, si fiant cum exteris, vel hostibus, ut sic bonæ monetæ extra Provinciam extrahantur, et malæ introducantur, et alia hujusmodi gravia detrimenta Reipublicæ inferantur, alioquin a peccato mortali recte excusant Molina, Lessius, Layman, Sporer, locis citatis; Tamburin, cap. 3, § 2, et alii. Cum enim nulli damnum inferant, non potest dici quod illum peccatum mortale incurrant præter venialem forte inobedientiam, et pœnam in foro externo solvendam a deprehensis (1).

(26. Quando Cambium simul, et semel

quæ tradit Auctor in toto hoc articulo recte constant; illa tamen, quæ num. 54 adjungit ex probabili sententia Lessii, et Layman minus probantur; at ista retulisse potius, quam probasse videtur. (EDIT. NEAP.)

(1) Haud ita facile pronuntiandum, veniali duntaxat noxa esse damnandos, qui, adversa Principis voluntate, Cambia ineunt, licet justam mercedem Cambii respondentem non excedant; Principis enim legi, et quidem non parvi momenti, contradicunt, cum de ea re agatur, quæ commune Reipublicæ bonum respicit. Leges autem Principis de re gravi latæ, nisi aliter constet, sub gravi obligare, omnes

æque prodest tam Campsario quam Campsori, seu uterque Cambientium reportat ex Cambio æquale commodum, is qui prævenitur ab altero potest ab illo lucrum Cambii recipere, v. g. Petrus eget pecunia Alexandriæ, sed habet Mediolani; Paulus habet Mediolani, sed eget Alexandriæ, si Petrus præveniat Paulum petendo ab ipso Cambium Mediolanum, lucrum Cambii erit Pauli; et e contra, si Paulus præveniat Petrum petendo ab ipso Cambium Alexandriam, lucrum Cambii erit Petri. Et ratio est, quia qui prævenitur, revera præstat alteri obsequium, et servitium pretio æstimabile, et per accidens est, atque ad ejus fortunam spectat, quod id aliunde vertatur in suum commodum. Ita Cajetan., Sylvester, Bonacina, et alii cum Molina disput. 405; Tamburin, lib. 9, cap. 4, § 3; Sporer loc. cit., n. 40, et alii passim (2).

(27. Famulus, qui pecunias aureas accipit a Domino, ut ipsas deferat pro solutione ad creditorem ejusdem Domini, illasque commutat cum argenteis, acquisito in illa commutatione, seu Cambio aliquo lucro: si cum pecuniis illis argenteis satisfecit in integrum creditori intra debitum tempus, nec graviter peccat, nec ad ullam restitutionem, vel domino, vel ejus creditori faciendam, obligatur, suppositis tribus. 1 Quod Dominus creditori non teneatur ex pacto pecuniam auream in specie solvere, sed satisfaciatur etiam pecuniam argenteam ejus valoris solvendo. 2 Quod famulus non plus a creditoribus in utilitatem Domini sui consequi possit, seu aureas, seu argenteas tradat. 3 Quod famulus neque expressum, neque præsumptum Domini mandatum habeat, ut easdem pecunias in specie tradat, aut forte easdem cambiendo, ipsi Domino lucretur; sed proprio nomine ac periculo tale Cambium instituat. Ita pluribus citatis Molina, disp. 402; Lessius, cap. 24, dubit. 2; Layman loc. cit., num. 5; Sporer loc. cit., num. 46 et alii passim. (28. Et ratio est, quia per lucrum illud acquisitum a famulo, nec læditur jus creditoris, nec violatur intentio debitoris, ergo non consurgit aliqua obligatio uni, vel alteri illud resarciendi. Consequentia est clara, quia debitum restitutionis non consurgit, nisi ex læsione alterius, vel ratione rei injuste acceptæ, vel ratione injustæ acceptionis; non est autem res injuste accepta, per quam nullus læditur, nec injusta acceptio, quæ non est contra voluntatem ejus qui pecuniam illam solvendam tradit. Antece-

docent Theologi. Adde damnum, quod cæteris Campsoribus a Principe deputatis, aut approbatis, immineret. Ea propter mortaliter se peccare cambiantes contra Principis prohibitionem, pronuntiandum videtur. Consul. Pontas, verbo Campsor, cas. 11.

(2) Verum probabilior ea opinio mihi est, ait Cuniliati, tract. 10, in 7 Decal. præc., cap. 6, § 5, num. 2, quod in hoc casu neuter lucrari debeat; sed Cambium Cambio reciproce compensandum, aliter etiam si alter præveniat, reapse caret titulo lucrandi, cum in eo loco pecunia careat. Tom. I, pag. 495. (EDIT. BARBIELL.)

dens probatur, quia jus creditoris est solum, ut ad æqualitatem solvatur tantum, quantum erat illi debitum, potius in pecunia in uno genere quam in altero; finis vero domini debitoris, ut extinguatur præcise jus, quod adversus ipsum habebat creditor; æque autem extinguitur per pecuniam in argento, ac in auro, dummodo sit ad æqualitatem secundum valorem legalem, et quidem in tali loco, et tempore, in quo solvitur, nisi aliter conventum sit; adeoque, etc. (29. Tum quia id quod ex pecunia, natura sua sterili, acquiritur, non est fructus rei, sed industriæ, adeoque illud lucrum in proposito non acquiritur domino, nec creditori, sed ipsi famulo industriam applicanti, sicut etiam Depositarium, Commodatarium, imo Fur, vel Usurarius, vel quilibet injustus possessor ex alienis pecuniis negotiando, lucrum non domino, sed sibi acquirit, dummodo alias dominum indemnem servet, ut cum Divo Thoma, 2-2, qu. 78, art. 3, tenent Doctores communiter.

(30. Si autem dominus expresse mandat famulo, ut pecunias in eadem illa specie auri deferat, et solvat creditoribus, tunc famulus contra expressam voluntatem domini, et præsumptam voluntatem creditorum, commutando in argenteam, vel æream, graviter peccat, et tenetur ad restitutionem omnis damni creditoribus exinde secuti. Et ratio est, quia in hoc casu creditores jus habent secundum domini voluntatem, ac mandatum, exigendi a famulo pecunias aureas in tali specie sibi destinatas, quas si ille non reddat, injuriam eis affert, et consequenter damnum emergens, vel lucrum inde cessans compensare tenetur. (31. Si vero nullum inde damnum sequatur, ut puta si pecunias aureas, non aliter, ac argenteas, et æreas expenderet, adhuc quidem erit injuria, cum esset et contra Domini, et contra creditorum voluntatem; sed nulla erit obligatio restituendi, quia obligatio restitutionis non est pro injuria sola, sed pro damno illato, quod hic cessat; Molin., loc. cit., concl. 3; Laym., loc. cit., n. 5, et alii passim (1).

(32. Cambium cum Recambio, seu cum recursu, quod fit cum Petrus Campsor v. g. bona fide numerat mille aureos Paulo Campsario hic Alexandriæ solvendo postea Romæ, sed quia Paulus Campsarius Romæ nullas pecunias, seu correspondentes habet, utitur correspondente ipsius Petri Campsoris, unde correspondens Campsoris fit pro tunc etiam correspondens Pauli Campsarii et

(1) Si demum dubitet, ut scribit Cuniliati, tract. 10, de 7 Decalog. præc., cap. 6, § 2, num. 3 de intentione heri, probabilior est, quod teneatur monetas illas in specie Creditori deferre. Cum enim herus debitor sciat auctarium esse allaturas, et illas nihilominus Creditori transmittat, eo ipso implicite vult auctarium ad Creditorem pertinere, quandoquidem statim ac exierunt de sua manu, statim, inquam, ad Creditorem pertinent, tanquam ad habentem jus ad illas. Quinimo debitor forte mittit pecunias illas, ut se magis gratum reddat Creditori: ut compenset dilationem aliquam, etc. Cum igitur famulus facillime

loco ipsius Campsarii solvit imaginarie Romæ pro pretio consueto; et mox novo Cambio cum iterato pretio committit solvendo Alexandria cum duplicato lucro. Hoc Cambium cum Recambio, seu cum recursu, ab unis vocatum *Vesuntinum*, a Vesuntio Urbe in Burgundia, et ab aliis *Placentinum* a Placentia Italiæ Urbe, eo quod credatur in istis locis primo celebratum, licet a variis velut licitum speculative defendatur, tamen pro praxi est absolute rejiciendum, velut purum Mutuum, et palliata Usura, adeoque Cambium siccum duplicatum, cum revera in ipsa Campsarius patiat onus duplicis Cambii, et Campsor referat duplex lucrum. Sic recte Lessius, Navarr. Lugo, n. 98; Diana, part. I, tract. 8, resol. 1; part. IX, tract. 8, resol. 67; Burg. centur. 3, cas. 36; La Croix, lib. III, part. II, n. 1033; Sporer, loc. cit., num. 44, ubi hoc Cambium vocat rem diabolicam, cum revera practice non videatur esse aliud quam Cambium siccum, seu fictum duplicatum.

(33. Cambium *Francofurtense*, sic dictum, ex quo credatur ibi adinventum, et quod generalius vocatur Cambium ad nundinas, ex quo ordinarie detur pro nundinis, fit cum euntibus ad nundinas v. g. Francofurtenses dantur pecuniæ ad Cambium tantum majori cum incremento ibi recipiendæ, quanto longiori temporis intervallo nundinæ distant; ita ut si uno tantum mense distent, unum Grossum v. g. in singulos Florenos lucrentur; si duobus, duos, si tribus tres, et sic consequenter usque ad ipsas nundinas, quæ tamen non distabunt ultra sex menses; Cambium hoc ex communi Doctorum fieri potest licite ratione majoris lucri cessantis, quo diutius nundinæ distant, et pecuniæ solutio differtur, præsertim apud mercatores, quorum lucrandi unicum instrumentum pecunia est. (34. Et dato quod in hoc Cambio interdum non adsit ratio majoris lucri cessantis, adhuc ex ratione, et natura contractus defenditur, et excusatur a plurimis etiam per hoc, quod tempore præpinquo nundinis sit copia pecuniarum, adeoque multitudo Campsorum facit Cambium vilis, e contra tempore remotiore est minor copia, unde cum talis pecunia habeat se per modum mercis, pretium ejus augebitur ex penuria venditorum, et minuetur ex copia; Molina, cit. disp., 404; Lessius, loc. cit., num. 35; Layman, loc. cit., num. 9; Tamburin, lib. IX, c. 5; Castropal. D. 7., n. 3; Cajet. Tolet.; Sa, Salas, et alii (2).

possit ab hero licentiam petere, monetas illas permutandi, et non petat, eo ipso vult se committere periculo injuste agendi in præjudicium Creditoris. Tom. I, pag. 494. (EDIT. BARBIELL.)

(2) Secluso alio titulo ait Antoine de Contractibus, cap. 9, in resp. ad quæst. 3, justo excusante ab usura, Cambium hoc est usurarium. Nam est verum mutuum, ratione cujus lucrum exigitur: nihil enim aliud est, quam contractus, quo traditur pecunia, ut reddatur cum lucro infra terminum, seu in quo exigitur aliquid ob dilatam solutionem. (EDIT. BARBIELL.)